

ANNA VAN GOGH-KAULBACH, *De Verborgten Kracht*, Amsterdam, Querido's Uitgeversmaatschappij, 1928.

M. S. VAN IJSSELSTEYN, *De Verborgten Weg*, Leiden, Leidsche Uitgeversmaatschappij, zonder jaartal.

Deze twee romans geven vrij goed den stand van de tegenwoordige romanproductie weer; het talent dat zich in deze twee boeken uitspreekt is niet verbijsterend groot, het eene bezit er wat meer van dan het andere, Mevr. van Gogh-Kaulbach heeft stellig de meeste ervaring en haar talent is daarenboven gerijpt, toch treft mij in deze twee boeken opnieuw wat telkenmale tegenwoordig uit de romans of verhalen tot mij komt: zij schijnen een min of meer gemeenschappelijke levenshouding te openbaren. Wanneer ik mijmer, na de lectuur dezer twee boeken, dan komt het me voor dat we in onzen tijd betrekkelijk weinig romanschrijvers met sterke talenten rijk zijn, wat eigenlijk wil zeggen dat, van zuiver letterkundig standpunt uit gesproken, de romankunst kwijnt. Doch er is nog een andere zijde aan deze romankunst, n.l. dat zij uiting geeft aan een bepaalde geesteshouding, die toch onweerlegbaar samengaat met datgene wat in een groeiend geslacht aanwezig is. Boeken van het hier boven genoemde soort (en zoo zijn er vrij vele!) zij lijken te spreken van een nieuwen moed ten opzichte van het leven, van een geloof in den mensch en zijn roeping, een zich open stellen voor het leven. Het lijkt mij zeer begrijpelijk, dat deze tijd geen (of vrijwel geen) sterke, gave vertelkunst bezit; datgene wat wij als zoodanig kunnen aanwijzen, het berust bijna alles op een levensinzicht dat niet gehéél modern is. De mensch, het menschedom, is moreel in een nieuw stadium getreden, het oude is afgefallen, schoonheid alléén kan onze leus niet zijn, analyse en ontrafeling laten ons onbevredigd; wij erkennen de schoonheid en de noodwendigheid van het vroegere, doch wij beseffen dat wij voor de toekomst andere waarden moeten zoeken. Wij zijn nu eenmaal aan den eisch van een cultuurperiode gebonden, en de menschheid van nu wil weer gelooven, niet alleen in de heiligende macht der schoonheid, maar in de heiligheid van het leven zelf en dit verlangen doorademt, min of meer bewust, vele nieuwe boeken. Onzeker is dit alles nog wat betreft de wegen die dat verlangen volgt, sterk is het ten opzichte van haar innerlijken drang. En daarom is het stellig belangrijk in dezen tijd van zwakke romankunst, te zoeken naar hetgeen er uit spreekt als levenshouding.

Wanneer, een twintig, dertig jaar geleden, in onze zooveel sterker bloeiende romankunst sprake was van liefde, liefde van man tot vrouw, of van de liefde die vriendschap heet, dan heerschte in de bespiegeling of de uitbeelding daarvan veelal pessimisme — men zag vooral het betrekkelijke, het kortstondige of het onmachtige in den liefdesdrang. Lezen we nu boeken als „De Verborgten Kracht” of „De Verborgten Weg” (let op de